

الهام قاسمی	
 خبرنگار	

در میان غبار جنگ و هیاهوی روایت‌های سنتی، همواره پرسشی کلیدی باقی می‌ماند: نقش زن در این میان چیست؟ آیا او تنها یک قربانی در حاشیه میدان است یا عاملی تعیین‌کننده در استمرار حیات؟ کتاب «زور جنگ به زن‌ها نمی‌رسد»، به سردبیری معصومه امیرزاده مجموعه‌ای است دارای ۱۵ روایت از ۱۲ روز جنگ که به این مهم می‌پردازد. این اثر ۱۷۶ صفحه‌ای درِچه‌ای است به سوی دنیای نادیده گرفته‌شده زنان در زمان حوادث؛ جایی که جزئی‌نگری، عاطفه و ایستادگی درهم می‌آمیزند تا تصویری متفاوت از «قدرت» ارائه دهند. در این مصاحبه اختصاصی با سردبیر مجموعه به بررسی روند شکل‌گیری این اثر، چالش‌های نگارش آن و تفاوت میان روایت‌های سطحی و تجربیات عمیق زنانه می‌پردازیم.

۱ ابتدا برویم سراغ علت شکل‌گیری این مجموعه روایت و روند نگارش آن واین‌که چقدر طول کشیده است.

تدوین این مجموعه در هفته دوم جنگ تحمیلی دوم آغاز شد. تلاش کردیم در سریع‌ترین زمان ممکن کار را به سرانجام برسانیم. چون حوادث بی‌دریی این تلنگر را به ما می‌زنند که زمان در گذر است و باید در تلاش بود. تا شهروپر کار تقریباً آماده و به ناشر تحویل داده شد اما به‌خاطر مشکلات عمومی کاغذ و ... مقداری در نشر با تأخیر مواجه شدیم. البته دوستان نشر مهرستان بسیار تلاش کردند و الحمدلله مشکل برطرف شد و روند چاپ هم سرعت گرفت.

۲ عنوان کتاب «زور جنگ به زن‌ها نمی‌رسد» واجد نوعی گزاره مقاومتی است. از نگاه شما، آیا این گزاره بیانیه‌ای فمینیستی است یا تلاشی برای بازتعریف قدرت زنانه در متن جنگ؟ به هیچ‌وجه تمایل ندارم مضامین عالی مانند مقاومت زنانه در چارچوب‌های نظری غربی بازتعریف شوند. از جهت علمی این کار درست نیست. ما اسناد بالادستی خودمان مانند منظومه تفکر امامین انقلاب را داریم و دارای دست برتر در حوزه نظریه‌پردازی در زمینه مسائل زنان هستیم. پس باید این گزاره مقاومت را در همان ساحت بینیم و به اندازه یک بیانیه فمینیستی تقلیل

طرح «تورهر کتابخوان امتی» که با هدف ترویج فرهنگ مطالعه و آشنایی توسط مدیریت امور کتابخانه‌ها و ترویج فرهنگ کتابخوانی در حال اجراست، برای آشنایی بیشتر با سیره و شخصیت شهید سیدعلی خامنه‌ای برگزار می‌شود. در این طرح، گزیده‌هایی کوتاه از کتاب‌هایی که به زندگی، مبارزات و دیدگاه‌های ایشان می‌پردازند، در اختیار علاقه‌مندان قرار می‌گیرد. این محتواها از طریق کانال «هم‌کتاب» در پیام‌رسان

اجرای طرح «تورهر کتابخوان امتی»

با معصومه امیرزاده، سردبیر مجموعه روایت «زور جنگ به زن‌ها نمی‌رسد» نگاهی دوباره کردیم به جنگ از منظر زنانه

تلفیقی عاطفه و ایستادگی

مفاهیم جهاد فعال است. بازآفرینی ادبی این وقایع به ماندگاری آن در تاریخ کمک می‌کند.

۱ زن‌ها در روایت‌های جنگی معمولاً یا قربانی‌اند یا ناجی. در این کتاب سعی داشتید چه تصویری از زن ارائه بدهید؟ همان‌طور که در مقدمه کتاب گفتیم زن‌های این مجموعه دست به‌کار محیرالعقول نرده‌اند. تمام تلاش آنها استمرار زندگی بوده؛ کاری که زن ایرانی آن را بلد است. این زن‌ها به هیچ‌وجه قربانی نیستند بلکه ناجی خانه‌اند. در لحظاتی که حدفاصل مرگ و زندگی کم است و لحظاتی که می‌توانند به دلیل اضطراب طاقت فرسا شوند اما زن ایرانی می‌تواند آن لحظات را حماسی و پر نشاط کند و تاب‌آوری اهل خانه را افزایش دهد.

۲ نقش عاطفه و جزئی‌نگری زنانه در این روایت‌ها تا چه اندازه آگاهانه در ساختار متن‌ها لحاظ شده است؟

به‌عنوان دبیر ادبی مجموعه شما موظف هستید از تعدادی شاخص فرمی یا محتوایی مراقبت کنید. گاهی روایتی برایم ارسال می‌شد و متوجه می‌شدم مثلاً نویسنده از این بخش به‌سرعت عبور کرده است. می‌گفتم این موارد ظرفیت تصویر شدن و پرداخت جزئی دارندو اتفاقاًبعد پردانش هردو(نویسنده و بنده) احساس بسیار بهتری داشتیم. بخشی از جزئی‌نگری‌ها هم خلاقیت خود نویسنده‌ها و برآمده از خصلت‌های زنانه بود. **۳** روایت‌های زنانه معمولاً دربرگیرنده سکوت، حذف یا فواصل ناگفته‌اند. چگونه توانستید از سقوط متن به دام سانی ماتانیلیسم یا شکایت شخصی پرهیز کنید و به سطح ادبی برسید؟

این هم از همان موارد است که وظیفه دبیر مجموعه است.

بله به نشانی hamketab1404@منتشر و بازشر می‌شوند.

تاکنون بخش‌هایی از کتاب‌هایی چون «خون دلی که لعل شد»،

«شرح اسم»، «بر تبعید»، «آقای ایران‌شهر» و «مرگ تاجران»

در این کانال ارائه شده است. آثار انتخاب‌شده در این طرح، به

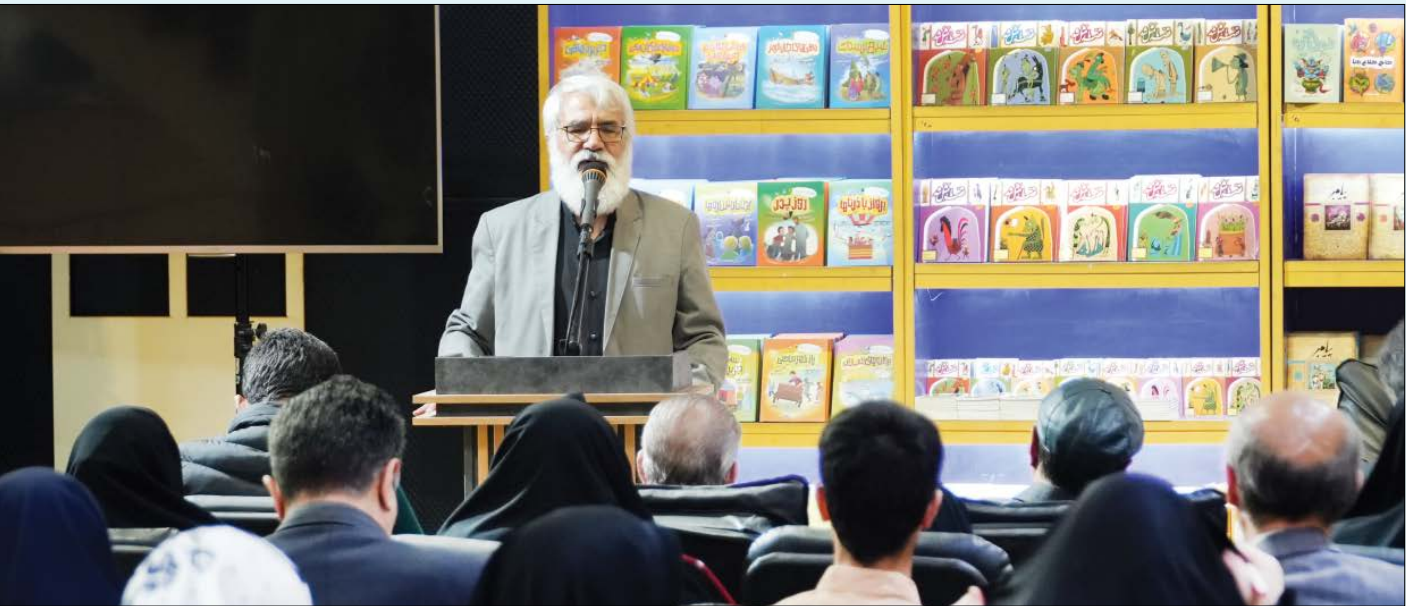
مرور زندگی مبارزاتی رهبر انقلاب در سال‌های پیش از پیروزی انقلاب اسلامی همچنین برخی دیدگاه‌ها و اندیشه‌های ایشان می‌پردازند. تولید محتوای این مجموعه با همکاری جمعی از

۴ آیا هدف شما از جمع‌آوری این مجموعه بیشتر مستندسازی واقعیت‌ها بود یا بازآفرینی ادبی از تجربه زنانه در جنگ؟ این دو همپوشانی دارند اما جلب‌توجه‌ها و نگاه‌ها به ساحتی از جنگ که معمولاً دیده نمی‌شود برای ما مهم بود. این‌که افراد یک بار جنگ را از منظر زن ببینند، زنی که حتی مانند زن جنگ تحمیلی اول نمی‌تواند فعالیت پشت جبهه داشته باشد اما در صحنه خانه فعال است. در مراقبت از روان اهل خانه، در انتقال

دور جدید عصرانه داستان نویسان رضوی در انتشارات «به‌نشر» مشهد آغاز به کار کرد

رسالت ادبیات متعهد، بازتاب مسائل زمانه است

زمینه شکل‌گیری آثار ادبی تازه در میان نویسندگان جوان را گسترش دهد.

۱ انتشار «بی‌بی‌مهگل» حاصل عصرانه داستان نویسان رضوی

سپس سیدعلیرضامهراد نویسنده و منتقد ادبی و دبیر سابق عصرانه داستان نویسان رضوی، با مرور دستاوردهای دوره پیشین اعلام کرد: این کارگاه‌ها به‌صورت یک هفته‌درمیان در فروشگاه مرکزی کتاب انتشارات به‌نشر برگزار می‌شد و رویکردی

«پناه» با قلم روان محمد‌های زاهدی نوشته شده و خلاصه‌ای دقیق و خوشخوان از کتاب «شهد زیارت» نوشته احد فرامرز قراملکی است. نویسنده تلاش کرده مفاهیم عمیق آن اثر، از جمله آداب حضور در بارگاه امام (رضاع)، شیوه درست نیایش، آثار و برکات زیارت و جایگاه این سفر معنوی در زندگی امروز را در هشت فصل درک قالبی موجز و قابل فهم بازآفرینی کند به‌گونه‌ای که حتی در فاصله‌های کوتاه حضور یک زائر در حرم نیز امکان مطالعه و بهره‌برداری از آن فراهم باشد. این کتابچه خواننده را با این نگاه همراه می‌کند که زیارت صرفاً ورود به صحن و سرای حرم نیست بلکه سفری قلبی و اندیشمندانه است که نیازمند معرفت، حضور ذهن و توجه درونی است. «پناه» با تشریح مفهوم زیارت متعالی، مخاطب

برش + به تازگی منتشر شد

«پناه»؛ بازخوانی معارف زیارت رضوی

کتاب «پناه» توسط انتشارات به‌نشر باهدف تبیین مختصر و کاربردی معارف مرتبط با زیارت امام (رضاع) منتشر شد. این اثر، کتابچه‌ای کم‌حجم اما پرمتنوست که با زبان ساده و مخاطب‌پسند، مفهوم زیارت را از سطح یک حضور کوتاه در حرم، به تجربه‌ای آگاهانه، معنوی و اثرگذار ارتقای دهد. این اثر در قطع جیبی و با تیراژ ۱۰۰هزار نسخه در قطع جیبی منتشر شده، با همکاری دفتر تولیت حرم مطهر رضوی در ایام مختلف سال به‌عنوان یک بسته فرهنگی قابل حمل و کاربردی در اختیار زائران قرار می‌گیرد.

کارشناسان حوزه کتاب و فعالان فرهنگی انجام شده و همچنین ادامه دارد. طرح «تورهر کتابخوان امتی» به‌همت مدیریت امور کتابخانه‌ها و ترویج فرهنگ کتابخوانی سازمان فرهنگی-هنری از اسفندماه گذشته آغاز شده و تاکنون با بررسی بیش از ۵۰۰ صفحه کتاب، به فعالیت خود ادامه داده است. عنوان این طرح از سروده نصیب‌ا مرادی برگرفته شده است: «تورهر کتابخوان امتی/ که خوانده‌ای برای مان ورق ورق حماسه را».

چون هر نویسنده در خلوت خود متن را خلق می‌کند و از متن نفر دیگر مطلع نیست. دبیر باید از مواردی که دارای بسامد هستند مراقبت کند؛ مواردی مانند همین شخصی‌سازی مذموم. چون تا حدی شخصی‌سازی خاصیت روایت است اما باید برای مخاطب دستاورد هم داشته باشد. ممکن است تکرار یک احساس، یک زاویه دید یا یک برداشت موجب سقوط اثر بشود یا موقع خواندن می‌توان فهمید نویسنده از بیان مسأله‌ای پرهیز دارد. این مسائل اغلب در گف‌ت‌و‌گویی مستمر با نویسنده حل می‌شوند.

البته من درباره مجموعه «نازایی» که در دست چاپ است بسیار بیشتر درگیر این موضوع بودم و باید تک‌تک با نویسنده‌ها گفت‌وگو می‌کردم اما این مسأله در موضوع جنگ بسیار کمتر بود.

۲ برخی منتقدان ادبی معتقدند تجربه جنگ در آثار زنان بیشتر در سطح احساس و بدن بازنمایی می‌شود تا آیدئولوژی و سیاست. در مجموعه شما این تمایز آگاهانه دنبال شد؟

این تقسیم‌بندی و این نوع نگاه سطحی است. من این دو را دو کفه یک ترازو می‌بینم. اگر مردها درباره مسائل سخت حرف می‌زنند به دلیل اتکا به امر لطیفی است که در نسبت با آن احساس غنی کرده‌اند. اساساً امر زنانه با مستور بودن نسبت دارد و حرف‌زدن درباره آیدئولوژی، سیاست و حتی شرح صحنه‌های نبرد چون گوش جهان را کر کرده و تریبون دست مردان بوده به معنای ارجحیت آن نیست. الحمدلله در همان اسناد بالادستی که عرض کردم (منظومه فکر امام خمینی (ره) و شهید خامنه‌ای عزیز) به هیچ‌وجه دچار این خطای راهبردی که در غرب به آن مبتلا هستند نیستیم. شما کتاب‌هایی مانند «جنگ سلین» یا «دن آرام» که نبرد در روسیه را شرح می‌دهد نگاه کنید؛ در آنجا زن حاضر در جنگ با این‌که نویسنده مرد است با همان بدن‌نمایی، جنسیت‌زدگی و... دیده می‌شود. اما زن در دفاع مقدس (جنگ تحمیلی اول) از وجه زنانه خود که مجموعه‌ای از وظایف را بر عهده دارد، که برآیند آن کشاندن زندگی است، ظهور می‌کند. زنی است که تشجیع می‌کند، زنی است که امید می‌دهد، زنی است که دل آرام است و زنی است که خانه‌بان و شهربانوست. اینها تفاوت‌های فرهنگ و تمدن ماست. تفکیک این دو از هم نگاه سطحی و حداقلی است، همان‌طور که نادیدن وجوه دیگر.

۳ آیا تجربه جمعی نوشتن برای نویسندگان نوعی درمان یا بازآفرینی هویت زنانه بود؟ شما به عنوان دبیر، چه نشانه‌هایی

رضوی اختصاص داشت.

مهرداد با بیان این‌که در سال گذشته نویسندگان مطرح کشوری به این جلسات دعوت شدند، خاطرنشان کرد: اسماعیل حاجی‌علیان، مهدی قزلی، استاد مومنی شریف و اکبر صحرایی از جمله مهمانانی بودند که تجربیات خود را در حوزه نگارش آثار رضوی با اعضا به اشتراک گذاشتند.

وی همچنین از برگزاری کارگاه‌های تخصصی «روایت‌شناسی» با حضور محمدجواد استادی و مشارکت نویسندگانی چون مریم وطن‌دوست، مریم عرفانیان، مصطفی میرشجاع و دکتر صادقی در مباحثی مانند اسطوره‌شناسی و شخصیت‌پردازی خبر داد.

دبیر سابق عصرانه داستان نویسان رضوی در بخش دیگری از سخنان خود به آثار تولیدشده در این دوره اشاره کرد و گفت: رمان «بی‌بی مهگل» نوشته زینب صفرپور توسط به‌نشر منتشر شد، رمان «آوای نقاره‌ها» از سید احمد جعفرنیا مراحل نهایی کارشناسی پیش از چاپ را می‌گذراند و مجموعه داستان کوتاه عاطفه نیک‌فطرت نیز در دست بررسی است. همچنین جلد دوم کتاب مجموعه داستان‌های عصرانه داستان نویسان رضوی با عنوان «به‌صرف عصرانه ۲» مراحل پایانی آماده‌سازی را طی می‌کند.

۱ مسیر ادبی تازه: از طرح ایده تا خلق داستان

سپس محمد خسروی‌راد به‌عنوان دبیر جدید عصرانه داستان نویسان رضوی معرفی شد. خسروی‌راد در سخنانی با تشریح برنامه‌های دور جدید اظهار داشت: جلسات عصرانه هر دو هفته یک‌بار در فروشگاه مرکزی کتاب انتشارات به‌نشر برگزار خواهد شد و در هر نشست، سه بخش آموزش، نقد و فعالیت عملی در نظر گرفته شده است. وی تأکید کرد: تا پایان سال سه مرحله اساسی «از موضوع تا سوز»، «از سوز تا طرح» و «از طرح تا داستان» به‌صورت تئوری و عملی اجرا می‌شود و اعضا به‌صورت همزمان مباحث را فرا گرفته و به تمرین عملی می‌پردازند. خسروی‌راد افزود: همزمان با این نشست‌ها، جلسات مشاوره فردی با نویسندگان در انتشارات به‌نشر برگزار می‌شود و تلاش داریم کارگاه‌ها را به‌صورت کاملاً کاربردی و تولیدمحور پیش ببریم تا خروجی ملموس آن، تولید آثار قابل انتشار در حوزه کتاب باشد.

